

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
СЪЮЗ НА МАТЕМАТИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ

**НАЦИОНАЛНА СТУДЕНТСКА
ОЛИМПИАДА
ПО МАТЕМАТИКА**

СОЗОПОЛ, 30 МАЙ – 1 ЮНИ 2014 Г.

ЗАДАЧИ И РЕШЕНИЯ

НАЦИОНАЛНА КОМИСИЯ

проф. д-н Сава Иванов Гроздев, ВУЗФ – София – председател

проф. д-н Гено Петков Николов, СУ „Св. Климент Охридски“

проф. д-р Владимир Тодоров Тодоров, УАСГ – София

проф. д-р Русанка Георгиева Петрова, ШУ „Еп. Константин Преславски“

доц. д-р Иван Димитров Трендафилов, ТУ – София

доц. д-р Росен Николаев Николаев, ИУ – Варна

гл. ас. д-р Петър Иванов Копанов, ПУ „Паисий Хилендарски“

гл. ас. Асен Иванов Божилов, СУ „Св. Климент Охридски“

гл. ас. Паскал Николаев Пиперков, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

ЖУРИ

доц. д-р Иван Димитров Трендафилов, ТУ – София – председател

проф. д-н Гено Петков Николов, СУ „Св. Климент Охридски“

проф. д-н Людмил Иванов Каранджулов, ТУ – София

проф. д-н Сава Иванов Гроздев, ВУЗФ – София

проф. д-р Владимир Тодоров Тодоров, УАСГ – София

проф. д-р Русанка Георгиева Петрова, ШУ „Еп. Константин Преславски“

доц. д-р Веселин Ненков Ненков, ТУ – Габрово

доц. д-р Владимир Димитров Бадев, СУ „Св. Климент Охридски“

доц. д-р Росен Николаев Николаев, ИУ – Варна

гл. ас. д-р Илиана Петров Раева, РУ „Ангел Кънчев“

гл. ас. д-р Петър Иванов Копанов, ПУ „Паисий Хилендарски“

гл. ас. Асен Иванов Божилов, СУ „Св. Климент Охридски“

гл. ас. Паскал Николаев Пиперков, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Група А

Задача 1. Дадена е диагоналната матрица

$$\mathbf{M} = \text{diag}(a_1, a_2, \dots, a_m)$$

с детерминанта различна от 0.

а) Ако $m = 2$, да се намерят квадратни матрици $\mathbf{A}$ и $\mathbf{B}$ такива, че $\mathbf{M} = \mathbf{A} + \mathbf{B}$ и $\det \mathbf{A} + \det \mathbf{B} = 2$.

б) Ако $m = 3$, да се намерят квадратни матрици $\mathbf{A}$ и $\mathbf{B}$ такива, че $\mathbf{M} = \mathbf{A} + \mathbf{B}$ и $\det \mathbf{A} + \det \mathbf{B} = a_3$.

в) Да се докаже, че за всяко естествено число m съществуват квадратни матрици $\mathbf{A}$ и $\mathbf{B}$ такива, че $\mathbf{M} = \mathbf{A} + \mathbf{B}$ и

$$\det \mathbf{A} + \det \mathbf{B} = \begin{cases} 2, & \text{ако } m \text{ е четно,} \\ a_m, & \text{ако } m \text{ е нечетно.} \end{cases}$$

Решение: а) Например

$$\begin{pmatrix} a_1 & 0 \\ 0 & a_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 & 1 \\ -1 & 0 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & -1 \\ 1 & a_2 \end{pmatrix}.$$

б) Например

$$\begin{pmatrix} a_1 & 0 & 0 \\ 0 & a_2 & 0 \\ 0 & 0 & a_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 & 1| & 0 & 0 \\ -1 & 0| & 0 & 0 \\ \hline 0 & 0| & p & \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & -1| & 0 & 0 \\ 1 & a_2| & 0 & 0 \\ \hline 0 & 0| & q & \end{pmatrix},$$

където $a_3 = p + q$.

в) При m четно дадената матрица представяме по следния начин:

$$\begin{pmatrix} a_1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & a_2 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & a_m \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 & 1| & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ -1 & 0| & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & 0| & a_3 & 1| & \dots & 0 & 0 \\ 0 & 0| & -1 & 0| & \dots & 0 & 0 \\ & & & & \ddots & & \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & a_{m-1} & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & -1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$+ \begin{pmatrix} 0 & -1| & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ \underline{1} & \underline{a_2}| & \underline{0} & \underline{0} & \dots & 0 & 0 \\ 0 & \underline{0}| & 0 & -1| & \dots & 0 & 0 \\ 0 & 0| & \underline{1} & \underline{a_4}| & \dots & 0 & 0 \\ & & & & \ddots & & \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{0} & \overline{-1} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{1} & \overline{a_m} \end{pmatrix}.$$

При m нечетно и ако $a_m = p + q$ имаме

$$\begin{pmatrix} a_1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & a_2 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & a_m \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 & 1| & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 \\ \underline{-1} & \underline{0}| & \underline{0} & \underline{0} & \dots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0| & a_3 & 1| & \dots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0| & \underline{-1} & \underline{0}| & \dots & 0 & 0 & 0 \\ & & & & \ddots & & & \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{a_{m-2}} & \overline{1} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{-1} & \overline{0} & \overline{0} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & \overline{p} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & -1| & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 \\ \underline{1} & \underline{a_2}| & \underline{0} & \underline{0} & \dots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \underline{0}| & 0 & -1| & \dots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0| & \underline{1} & \underline{a_4}| & \dots & 0 & 0 & 0 \\ & & & & \ddots & & & \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{0} & \overline{-1} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & \overline{1} & \overline{a_{m-1}} & \overline{0} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & \overline{q} \end{pmatrix}.$$

Задача 2. Даден е числовият ред

$$\sum_{n=0}^{\infty} (n^2 + 1) \left(\frac{2013}{2014} \right)^n.$$

- а) Да се докаже, че редът е сходящ.
 б) Да се докаже, че сумата на реда S е цяло число и 2014 дели S .

Решение: Нека $f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} (n^2 + 1)x^n$. Редът е сходящ и $f(x)$ е добре дефинирана при $|x| < 1$.

а) Директно следва от горните разсъждения.

б) За $|x| < 1$ имаме $(1-x)^{-1} = \sum_{n=0}^{\infty} x^n$. След двукратно диференциране получаваме

$$(1-x)^{-2} = \sum_{n=0}^{\infty} (n+1)x^n,$$

$$(1-x)^{-3} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(n+1)(n+2)}{2} \cdot x^n.$$

Оттук

$$f(x) = \frac{2}{(1-x)^3} - \frac{3}{(1-x)^2} + \frac{2}{1-x}.$$

Следователно

$$f\left(\frac{2013}{2014}\right) = 2014 \cdot (2 \cdot 2014^2 - 3 \cdot 2014 + 2),$$

откъдето непосредствено следва твърдението.

Задача 3. За $p \geq 0$, нека $f_p(x) = 2014x - p \sin x$. Да се намерят тези стойности на p , за които от $f_p(f_p(x)) = x$ следва $f_p(x) = x$.

Решение: Отговор: $0 \leq p \leq 2015$.

Да отбележим, че $f_p(x)$ и $f_p(f_p(x))$ са нечетни функции.

Случай I: $0 \leq p \leq 2013$. Имаме $f_p(x) > x$ за всяко $x > 0$ (следва от известното $|\sin x| < |x|$ за $x \neq 0$), откъдето $f_p(f_p(x)) > f_p(x) > x$, т.е. от $f_p(f_p(x)) = x$ следва $x = 0$.

Случай II: $2013 < p \leq 2015$. Имаме $f_p(x) > -x$ за всяко $x > 0$ (следва от известното $|\sin x| < |x|$ за $x \neq 0$). От друга страна, уравнението $f_p(x) = x$ има единствено положително решение, да кажем x_0 . Наистина, то е еквивалентно на $\frac{\sin x}{x} = \frac{2013}{p}$.

Функцията $\frac{\sin x}{x}$ строго намалява в $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$ от 1 до $\frac{2}{\pi}$ (защото $\left(\frac{\sin x}{x}\right)' = \frac{x \cos x - \sin x}{x^2} < 0$) и строго намалява в $\left[\frac{\pi}{2}, \pi\right]$ от $\frac{2}{\pi}$ до 0 (защото е произведение на две положителни и строго намаляващи функции $\sin x$ и $\frac{1}{x}$). От $\frac{2013}{p} < 1$, следва, че

уравнението $f_p(x) = x$ има единствено решение в $(0, \pi)$. Решения $x > 2\pi$ уравнението няма, понеже $\frac{\sin x}{x} < \frac{1}{2\pi} < \frac{2013}{p}$ (забележка: за големи p уравнението $f_p(x) = x$ може да има повече от едно положително решение).

От $\lim_{x \rightarrow +\infty} (f_p(x) - x) = +\infty$ заключаваме, че $f_p(x) > x$ за $x > x_0$. Имаме още $f_p(0) = 0$ и $(f_p(x) - x)' = 2013 - p \cos x < 0$ за $0 \leq x < \arccos \frac{2013}{p}$. Следователно, $f_p(x) < x$ за $0 < x < x_0$.

Нека $u > 0$. Ако $u > x_0$, то $f_p(u) > u > x_0$ и $f_p(f_p(u)) > f_p(u) > u$. Ако $u < x_0$, то $-u < f_p(u) < u$, т.е. $|f_p(u)| < u$. В случая $0 \leq f_p(u)$ имаме $f_p(f_p(u)) \leq f_p(u) < u$, а в случая $f_p(u) < 0$ имаме $-f_p(f_p(u)) = f_p(-f_p(u)) > -(-f_p(u)) = f_p(u) > -u$, т.е. отново $f_p(f_p(u)) < u$. Следователно, $f_p(f_p(u)) = u$ за $u > 0$ ни дава $u = x_0$.

Случай III: $2015 < p$. Тогава уравнението $f_p(x) = -x$ има положително решение y_0 . Имаме $f_p(y_0) = -y_0 \neq y_0$ и $f_p(f_p(y_0)) = f_p(-y_0) = -f_p(y_0) = -(-y_0) = y_0$.

Група Б

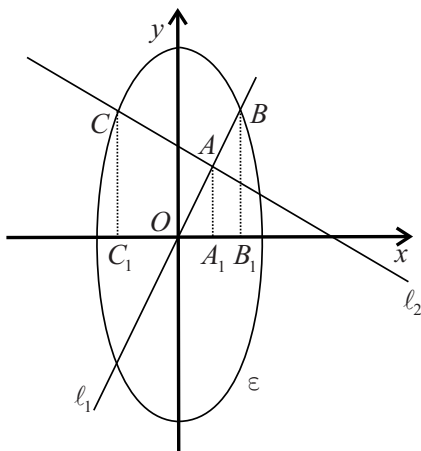
Задача 1. Дадени са правите $\ell_1 : 2x - y = 0$, $\ell_2 : 2x + 3y - 4 = 0$ и елипсата $\mathcal{E} : 4x^2 + y^2 = 8$.

а) Да се намерят координатите на точките $A = \ell_1 \cap \ell_2$, $B = \ell_1 \cap \mathcal{E}$ и $C = \ell_2 \cap \mathcal{E}$, където B е точка от първи квадрант и C е точка от втори квадрант.

б) Да се намери лицето на изпъкналата фигура, оградена от отсечките AB , AC и дъгата $\widehat{BC}$.

Решение: Решаваме системата $\begin{cases} 2x - y = 0 \\ 2x + 3y - 4 = 0 \end{cases}$, откъдето $A\left(\frac{1}{2}, 1\right)$. От системата $\begin{cases} 2x - y = 0 \\ 4x^2 + y^2 = 8 \end{cases}$, при дадените ограничения, намираме $B(1, 2)$. Аналогично от $\begin{cases} 2x + 3y - 4 = 0 \\ 4x^2 + y^2 = 8 \end{cases}$ получаваме $C(-1, 2)$.

б) Означаваме съответно с A_1, B_1, C_1 проекциите на точките A, B и C върху абсцисната ос (фиг. 1).

Фигура 1.

Търсеното лице ще намерим като разлика между лицето на фигурата C_1B_1BC и лицата на трапеците C_1A_1AC и A_1B_1BA .

$$S_{C_1A_1AC} = \frac{9}{4}, \quad S_{A_1B_1BA} = \frac{3}{4},$$

$$S_{C_1B_1BC} = \int_{-1}^1 \sqrt{8-4x^2} dx = 2 \int_{-1}^1 \sqrt{2-x^2} dx = 2 + \pi.$$

Тогава търсеното лице е равно на $2 + \pi - \frac{9}{4} - \frac{3}{4} = \pi - 1$.

Задача 2. Нека

$$\mathbf{A}_n = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ -1 & 2 & -1 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 2 & \dots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 2 & -1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & -1 & 2 \end{pmatrix}.$$

а) Да се пресметне $\det \mathbf{A}_3$.

б) Да се намери $\det \mathbf{A}_n$.

в) Да се намери $\mathbf{A}_n^{-1}$.

Решение: а) Пресмятаме

$$|\mathbf{A}_3| = \begin{vmatrix} 1 & -1 & 0 \\ -1 & 2 & -1 \\ 0 & -1 & 2 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & -1 \\ 0 & -1 & 2 \end{vmatrix} = 1.$$

б) В подусловие а) сме намерили $|\mathbf{A}_3| = 1$. С индукция по n ще докажем, че $|\mathbf{A}_n| = 1$ за всяко $n \geq 2$. Чрез развиване на $|\mathbf{A}_{n+1}|$ по последния ред получаваме рекурентната връзка

$$|\mathbf{A}_{n+1}| = 2|\mathbf{A}_n| - |\mathbf{A}_{n-1}|, \quad n \geq 3.$$

Нека за някое $n \geq 3$ сме доказали, че $|\mathbf{A}_{n-1}| = |\mathbf{A}_n| = 1$, тогава от рекурентната връзка намираме $|\mathbf{A}_{n+1}| = 2|\mathbf{A}_n| - |\mathbf{A}_{n-1}| = 2 - 1 = 1$, с което индукционната стъпка е направена, и доказателството завършено.

в) Непосредствено се проверява, че $\mathbf{A}_n = \mathbf{B}_n^\top \mathbf{B}_n$, където

$$\mathbf{B}_n = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & \dots & 0 & 0 \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

и $\mathbf{B}_n^\top$ е транспонираната матрица на $\mathbf{B}_n$ (оттук също следва, че $|\mathbf{A}_n| = 1$). Тогава $\mathbf{A}_n^{-1} = \mathbf{B}_n^{-1}(\mathbf{B}_n^{-1})^\top = \mathbf{C}_n \mathbf{C}_n^\top$. Лесно се съобразява (например чрез прилагане на метода на Гаус-Жордан), че

$$\mathbf{C}_n = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & \dots & 1 \\ 0 & 1 & 1 & \dots & 1 \\ 0 & 0 & 1 & \dots & 1 \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 1 \end{pmatrix}$$

Елементите $d_{i,j}$ на матрицата $\mathbf{D}_n = \mathbf{A}_n^{-1}$ се получават като скалярно произведение на векторите $\mathbf{c}_i$ и $\mathbf{c}_j$, където

$$\mathbf{c}_k = (0, \dots, 0, 1, 1, \dots, 1)$$

и последователността от единици започва от k -та позиция. Следователно $d_{i,j}$ е равно на броя на събираемите-единици в това скалярно произведение, т. е.

$$d_{i,j} = \min\{n+1-i, n+1-j\} = n+1 - \max\{i, j\}, \quad i, j = 1, 2, \dots, n.$$

Задача 3. Да се пресметне интегралът

$$\int \frac{x \, dx}{(3 \sin x + 4 \cos x)^2}.$$

Решение: Преобразуваме

$$\begin{aligned} \int \frac{x \, dx}{(3 \sin x + 4 \cos x)^2} &= \int \frac{x \, dx}{\cos^2 x (3 \operatorname{tg} x + 4)^2} \\ &= \int \frac{x \, d \operatorname{tg} x}{(3 \operatorname{tg} x + 4)^2} = -\frac{1}{3} \int x \, d \frac{1}{3 \operatorname{tg} x + 4} \\ &= -\frac{1}{3} \cdot \frac{x}{3 \operatorname{tg} x + 4} + \frac{1}{3} \int \frac{dx}{3 \operatorname{tg} x + 4}. \end{aligned}$$

В $J = \frac{1}{3} \int \frac{dx}{3 \operatorname{tg} x + 4}$ полагаме $\operatorname{tg} x = t$ и получаваме

$$J = \frac{1}{3} \int \frac{dt}{(1+t^2)(3t+4)}.$$

От разлагането $\frac{1}{(1+t^2)(3t+4)} = \frac{1}{25} \left(\frac{-3t+4}{1+t^2} + \frac{9}{3t+4} \right)$ намираме

$$\begin{aligned} J &= -\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{25} \ln(1+t^2) + \frac{4}{3} \cdot \frac{1}{25} \operatorname{arctg} t + \frac{1}{25} \ln|3t+4| + C \\ &= \frac{4x}{75} + \frac{\ln|3 \sin x + 4 \cos x|}{25} + C. \end{aligned}$$

Следователно

$$\int \frac{x \, dx}{(3 \sin x + 4 \cos x)^2} = -\frac{1}{3} \cdot \frac{x}{3 \operatorname{tg} x + 4} + \frac{4x}{75} + \frac{\ln|3 \sin x + 4 \cos x|}{25} + C.$$

Група В

Задача 1. Нека $\mathbf{A}$, $\mathbf{B}$ и $\mathbf{C}$ са квадратни матрици от ред n , и е изпълнено $\mathbf{A}(\mathbf{A} - \mathbf{E}) = \mathbf{0}$ и $\mathbf{B}(\mathbf{B} - \mathbf{E}) = \mathbf{0}$, където $\mathbf{E}$ и $\mathbf{0}$ са съответно единичната и нулевата матрици от ред n . Да се реши матричното уравнение

$$2\mathbf{X} - \mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{B} = \mathbf{C}.$$

Решение: Умножаваме двете страни на даденото уравнение отляво с $\mathbf{A}$ и отдясно с $\mathbf{B}$, и получаваме

$$2\mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{B} - \mathbf{A}^2\mathbf{X}\mathbf{B}^2 = \mathbf{A}\mathbf{C}\mathbf{B}.$$

Тъй като по условие $\mathbf{A}^2 = \mathbf{A}$ и $\mathbf{B}^2 = \mathbf{B}$, последното уравнение е еквивалентно на уравнението

$$2\mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{B} - \mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{B} = \mathbf{A}\mathbf{C}\mathbf{B},$$

или $\mathbf{A}\mathbf{X}\mathbf{B} = \mathbf{A}\mathbf{C}\mathbf{B}$. Замествайки в даденото уравнение, получаваме $2\mathbf{X} - \mathbf{A}\mathbf{C}\mathbf{B} = \mathbf{C}$, откъдето намираме

$$\mathbf{C} = \frac{1}{2}(\mathbf{A}\mathbf{C}\mathbf{B} + \mathbf{C}).$$

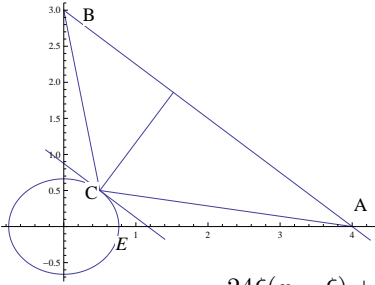
Задача 2. В равнината спрямо декартова координатна система са дадени точките $A(4, 0)$ и $B(0, 3)$ и елипсата $\mathcal{E} : 12x^2 + 16y^2 = 7$.

а) Да се намерят координатите на точката $C \in \mathcal{E}$, за която лицето на $\triangle ABC$ е най-малкото възможно.

б) Да се пресметне $S_{\triangle ABC}$.

Решение: Точката $C \in \mathcal{E}$ трябва да е възможно най-близката точка от елипсата до правата AB , и очевидно трябва да лежи в първи квадрант. Правата AB има нормално уравнение

$$f(x, y) := \frac{3x}{5} + \frac{4y}{5} - \frac{12}{5} = 0.$$

$C(\xi, \eta) \in \mathcal{E}$ е търсената точка, ако допирателната към $\mathcal{E}$ през нея е успоредна на AB , т.е. има нормален вектор $\vec{n}(3, 4)$. Уравнението на тази допирателна е

$$24\xi(x - \xi) + 32\eta(y - \eta) = 0,$$

следователно трябва да е изпълнено $32\eta : 24\xi = 4 : 3$, или $\xi = \eta$. От условието $C \in \mathcal{E}$ получаваме $12\xi^2 + 16\xi^2 = 7$, т.е. $\xi^2 = 1/4$, и понеже C е в първи квадрант, намираме $\xi = \eta = \frac{1}{2}$, т.е. търсената точка е $C(\frac{1}{2}, \frac{1}{2})$. Разстоянието от C до AB (дължината h на височината на $\triangle ABC$ през C) е равно на $|f(\frac{1}{2}, \frac{1}{2})| = \frac{17}{10}$, а $AB = 5$, следователно

$$S_{\triangle ABC} = \frac{1}{2} AB \cdot h = \frac{17}{4}.$$

Задача 3. Дадена е функцията

$$f(x) = \frac{1}{1 + x^2}.$$

Нека $x_0 = 1$, а членовете на редицата $\{x_n\}_{n=0}^{\infty}$ се получават рекурсивно по следния начин: ако сме намерили x_n и ℓ_n е допирателната към графиката на функцията $y = f(x)$ в точката $(x_n, f(x_n))$, тогава пресечната точка на ℓ_n с абсцисната ос има координати $(x_{n+1}, 0)$.

- Да се намери x_1 .
- Да се изрази x_{n+1} чрез x_n .
- Да се докаже, че за всяко n е изпълнено

$$\frac{1}{x_0} + \frac{1}{x_1} + \dots + \frac{1}{x_n} < 3.$$

Решение: Производната на $f(x)$ е $f'(x) = -\frac{2x}{(1+x^2)^2}$, а допирателната ℓ към $y = f(x)$ в точка с координати $(\xi, f(\xi))$ има уравнение

$$\ell : y - \frac{1}{1 + \xi^2} = -\frac{2\xi}{(1 + \xi^2)^2} (x - \xi).$$

При $\xi = x_0 = 1$ уравнението на допирателната ℓ_0 е $y - 1/2 = -\frac{1}{2}(x - 1)$, и тя пресича абсцисната ос при $x = x_1 = 2$.

Изобщо, уравнението на допирателната ℓ_n към $y = f(x)$ в точката $(x_n, f(x_n))$ е

$$\ell_n : y - \frac{1}{1 + x_n^2} = -\frac{2x_n}{(1 + x_n^2)^2} (x - x_n),$$

и $(x_{n+1}, 0)$ е решение на това уравнение. От тук извеждаме търсената връзка:

$$x_{n+1} = \frac{3}{2}x_n + \frac{1}{2x_n}.$$

Вижда се, че членовете на редицата са положителни числа, и $x_{n+1} > \frac{3}{2}x_n$, следователно

$$\frac{1}{x_{n+1}} < \frac{2}{3} \frac{1}{x_n} \quad \text{за всяко } n \geq 0 \Rightarrow \frac{1}{x_n} < \left(\frac{2}{3}\right)^n \quad \text{за всяко } n \in \mathbb{N}.$$

От тук

$$\frac{1}{x_0} + \frac{1}{x_1} + \dots + \frac{1}{x_n} < 1 + \frac{2}{3} + \left(\frac{2}{3}\right)^2 + \dots + \left(\frac{2}{3}\right)^n < \frac{1}{1 - \frac{2}{3}} = 3.$$

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

проф. д-р Марин Христов, ректор на ТУ – София – председател

доц. д-р Иван Кралов, зам. ректор НПД, ТУ – София

проф. д-р Никола Калоянов, ЕМФ, ТУ – София

доц. д-р Георги Венков, декан ФПМИ ТУ – София

Панайот Рейзи, кмет на Община Созопол

Димитрина Щерионова, директор на СОУ „Св. св. Кирил и Методий“

Румяна Йорданова – секретар